

POSTANOWIENIE

Dnia 28 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński

w sprawie z zażalenia **P. S.**

na postanowienie prokuratora Prokuratury Rejonowej w Starachowicach

z dnia 30 czerwca 2023 r., sygn. akt [...]

o odmowie wszczęcia śledztwa

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 28 września 2023 r.

wniosku Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim,

zawartego w postanowieniu z dnia 31 sierpnia 2023 r., sygn. akt II Kp 273/23, o

przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu,

na podstawie art. 37 k.p.k.

postanowił:

nie uwzględnić wniosku.

UZASADNIENIE

Sąd kierujący wystąpienie podniósł, że w świetle akt sprawy niniejszej, w szczególności treści zaskarżonego postanowienia z dnia 30 czerwca 2023 r. (wraz z uzasadnieniem) oraz złożonego przez P. S. środka odwoławczego nie ulega wątpliwości, iż dotyczy ona bezpośrednio działań oraz czynności procesowych podejmowanych m.in. przez sędziego Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim w osobie A. K. , Sędziego Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim P. B., Prezesa Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim G. M., którzy od wielu lat orzekają w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Kielcach. Z racji wykonywanego zawodu są oni dobrze znani pozostałym sędziom

Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim, niektórym z nich także na gruncie prywatnym, pozostając z nimi w relacjach koleżeńskich.

W świetle powyższego w ocenie Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim dobro wymiaru sprawiedliwości wymaga, aby niniejszą sprawę rozpoznał inny sąd równorzędny spoza obszaru właściwości Sądu Okręgowego w Kielcach, co będzie mieć wpływ nie tylko na swobodę orzekania, ale stworzy przekonanie - w szczególności u skarżącego, że przedmiotowa sprawa zostanie rozpoznana w sposób obiektywny.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wystąpienie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Warunkiem przełamania właściwości sądu w trybie art. 37 k.p.k. i dokonanie odstępstwa od konstytucyjnej zasady rozpatrywania spraw przez sąd właściwy, także miejscowo (zob. art. 45 Konstytucji RP) jest wykazanie, że przemawia za tym dobro wymiaru sprawiedliwości. Do okoliczności przemawiających za przekazaniem sprawy należą sytuacje, które mogą wywierać wpływ na swobodę orzekania lub stwarzać przekonanie (nawet w istocie mylne, jakkolwiek powzięte w oparciu o racjonalne przesłanki) o braku warunków do rozpoznania danej sprawy w sposób pełni obiektywny, przez sąd właściwy. Ciężar ich przekonywującego wykazania spoczywa na tym sądzie (zob. post. SN z 14.06.2016 r., IV KO 41/16).

Jak wielokrotnie podnoszono w orzecnictwie Sądu Najwyższego, jakiegokolwiek odstępstwa od chronionej konstytucyjnie zasady właściwości miejscowej sądu należą do wyjątków, a sam przepis art. 37 k.p.k. nie może być interpretowany rozszerzająco. Dotyczy to zwłaszcza podstawowej przesłanki jego zastosowania, jaką jest pojęcie dobra wymiaru sprawiedliwości, które determinuje przeniesienie sprawy m.in. gdy zachodzą uzasadnione obawy o bezstronność sądu właściwego – rozumianego jako ogół orzekających w tym sądzie (a nie wyłącznie w jego wydziale karnym) sędziów i asesorów (por. np. post. SN z 7.06.2023 r., V KO 48/23; z 7.09.2023 r., IV KO 57/23).

Rolą art. 37 k.p.k. jest więc także zabezpieczenie obiektywizmu i bezstronności sądu ale dopiero wówczas, gdy inne instytucje służące temu celowi, np. wyłączenia sędziego, są niewystarczające. Instytucja *forum extraordinatum* nie ma charakteru alternatywnego względem instytucji wyłączenia sędziego od

rozpoznania sprawy z uwagi na istnienie okoliczności, które mogłyby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności (art. 41 § 1 k.p.k.), a w wypadku, w którym ze względu na wyłączenie sędziów rozpoznanie sprawy w danym sądzie okazałoby się niemożliwe – także regulacji art. 43 k.p.k. (zob. m.in. post. SN: z 22.12.2020 r., IV KO 131/20; z 27.06.2019 r., V KO 26/19).

Przenosząc powyższe spostrzeżenia natury ogólnej w realia niniejszej sprawy i analizując okoliczności podniesione w wystąpieniu należało zwrócić uwagę na następujące okoliczności:

1. Sąd Najwyższy dostrzega wagę i aktualność problemu sprowadzającego się, najogólniej rzecz ujmując, do kierowania przez osoby niepokodzone z treścią czynności, czy rozstrzygnięć organów państwowych (organów ścigania, prokuratury, sądów) zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez sędziów, prokuratorów, czy funkcjonariuszy tych organów. Nierzadko sąd, który zobligowany jest w oparciu o przepisy o właściwości miejscowej, do rozpoznania zażaleń na decyzje procesowe organów ścigania, zapadłe w wyniku rozpoznania takich zawiadomień, jest jednocześnie sądem pod adresem którego formułowane są zarzuty zawiadamiającego albo pozostaje w stosunkach służbowych z przedstawicielami wyżej wskazanych organów. Należy jednak silnie podkreślić, że okoliczność taka nie stanowi samoistnie o zagrożeniu dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a tylko wystąpienie tej przesłanki warunkuje ingerencję Sądu Najwyższego w oparciu o dyspozycję art. 37 k.p.k.

2. Procedowanie Sądu w sprawie zażalenia P. S. będzie prowadziło do kontroli prawidłowości orzeczenia niesądowego organu procesowego prowadzącego postępowanie przygotowawcze jedynie w sferze przedmiotowej, tzn. czy w ogóle opisane w zawiadomieniu zachowania miały miejsce i czy można zakwalifikować jako przestępstwa, a nie na płaszczyźnie podmiotowej, czyli rozstrzygania o odpowiedzialności karnej wskazanych w zawiadomieniu funkcjonariuszy publicznych. Nie będzie więc wiązało się z merytorycznym rozstrzygnięciem w przedmiocie jego zarzutów w stosunku do konkretnych osób. Należy również zauważyć, że przeciwko sędziom wskazanym imiennie w zawiadomieniu złożonym przez skarżącego nie toczy się ani postępowanie o uchylenie immunitetu, ani

postępowanie dyscyplinarne (por. post. SN z 14.06.2016 r., IV KO 41/16; z 22.12.2020 r., IV KO 131/20; z 23.02.2021 r., III KO 6/21).

3. Niejednokrotnie czysto zawodowe więzi pomiędzy sędziami orzekającymi w tym samym sądzie, opacznie postrzegane przez osoby postronne, nieorientowanie co do charakteru i sposobu wykonywania obowiązków zawodowych, jako relacje prywatne czy koleżeńskie, mogą wzbudzać u takich osób wątpliwości co do bezstronnego rozpoznania sprawy. Najczęściej tłem tego przekonania są nieusprawiedliwione sugestie co do tego, iż pełnienie służby sędziowskiej w danym sądzie rzeczywiście (obiektywnie) łączą się z powstaniem między poszczególnymi sędziami (asesorami) ścisłych relacji prywatnych czy koleżeńskich i z tych powodów sędzia nie orzeknie w danej sprawie w sposób bezstronny. Zwracając uwagę na to ważne zagadnienie – dotyczące społecznego odbioru sądu jako organu bezstronnego – należało stwierdzić, że treść wystąpienia nie daje podstaw do uznania, jakoby między trzema sędziami wskazanymi w zawiadomieniu a każdym – bez wyjątku – innym sędzią Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim zachodziły powiązania głęboko wykraczające poza znajomość na gruncie zawodowym, wykluczające możliwość zachowania bezstronności. Tylko zaś taka sytuacja uzasadniałaby *in concreto* skorzystanie z instytucji opisanej w art. 37 k.p.k. Jeżeli zaś wspomniane okoliczności miałyby dotyczyć tylko przewodniczącego składu orzekającego wyznaczonego do rozpoznania zażalenia skarżącego, to właściwą drogą wyeliminowania takich wątpliwości jest, wspomniana na wstępie, instytucja *iudex suspectus*.

4. Nie przekonuje również argument, jakoby skorzystanie z instytucji wynikającej z art. 37 k.p.k. miałoby uzasadniać wskazanie w zawiadomieniu o przestępstwie Prezesa Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim. W rzeczywistości bowiem dotyczy ono, niewymienionego zresztą z imienia i nazwiska, byłego (podkr. SN) prezesa tego Sądu. Wykluczyć należało więc, jakoby obawy o brak wymaganej bezstronności, mające przekonywać o celowości przekazania sprawy do rozpoznania innemu Sądowi równorzędnemu mogły wynikać z organizacyjnego podporządkowania sędziów Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim osobie wskazanej w zawiadomieniu skarżącego.

Wszystkie te argumenty analizowane w płaszczyźnie nie tylko wystąpienia Sądu, ale także treści zawiadomienia o przestępstwie skierowanego przez Pawła Stawczyka, wyników postępowania przygotowawczego zainicjowanego tym zawiadomieniem oraz treści złożonego przezeń zażalenia na postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia śledztwa, prowadzą do wniosku, że prezentowana przez Sąd kierujący wystąpienie obawa o swobodę orzekania oraz społeczny i indywidualny odbiór rozstrzygnięcia, mają charakter czysto abstrakcyjny i nie oznacza w najmniejszym stopniu utraty przez Sąd Rejonowy w Ostrowcu Świętokrzyskim zdolności do obiektywnego i bezstronnego orzekania.

Należy podkreślić, że zbyt pochopne korzystanie z wyjątkowego uprawnienia przewidzianego przepisem art. 37 k.p.k. nie ma nic wspólnego z dobrem wymiaru sprawiedliwości i społecznym odbiorem sądownictwa. Utrwała jedynie prezentowane przez niektórych członków społeczeństwa nieuzasadnione przekonanie, że sądy są jednak podatne na pozaprocesowe wpływy na przebieg i wynik postępowania, a jedynym sposobem uniknięcia takich nacisków jest ingerencja Sądu Najwyższego. W rzeczywistości przeciwwagą dla ewentualnych negatywnych opinii publicznych, które przecież zawsze mogą się pojawić, powinna być sprawność procedowania i trafność orzekania, wskazujące na to, że postępowanie przeprowadzone zostało rzetelnie, zaś wydane orzeczenie, znajdujące oparcie w obowiązujących przepisach jest świadectwem obiektywnego i bezstronnego rozpoznania danej sprawy.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[SOP]

[ms]

